

— | | —

Gilles Leroy

Nina Simone

Roman

Vertaald door
Prescilla van Zoest

Cossee
Amsterdam

— | | —

When I used to get blue years ago, James Baldwin would say the same thing to me each time: 'This is the world you have made for yourself, Nina, now you have to live in it.'

I Put a Spell on You,
The Autobiography of Nina Simone

Een nieuweling

Steeds moet hij het adres controleren dat hij met viltstift op de binnenkant van zijn linkerhand heeft geschreven. Als de jongeman dan eindelijk stilstaat voor het goede nummer, wordt hij getroffen door de eenvoud van de woning. Hij had een indrukwekkende, luxueuze villa verwacht, maar nu staat hij voor een fors, nogal burgerlijk vakantiehuis zonder enige stijl of inspiratie. Boven de intercom aan het hek hangt een camera.

Een naargeestige tuin, het grasveld is een soort strooi-mat met gaten en de verschroei-de tamarisken zien er meelijwekkend uit, net als de oleanders in potten die van niemand water krijgen. Als je dan na dit beeld van verwaarlozing ook nog het zwembad ziet, waar in het bruine water kleine dierenlijkjes en stinkende algen drijven – een affront in deze buurt, een belediging van de goede smaak –, dan vraag je je af waarom je nog zin zou hebben bij het huis aan te bellen. Maar de jongeman (hij heeft het silhouet van een puber die nog verder moet groeien in de lengte en in de breedte, zijn lichaam heeft een soort anachronistische jeugdigheid vergeleken bij de eerste rimpels in zijn gezicht), die kindman dus, is nog steeds onder de indruk van het idee dat hij nu de donkere vrouw gaat ontmoeten die hem beschreven is als een buitenissig schepsel dat ook iets monsterlijks heeft.

De deur gaat open en een gang wordt zichtbaar die geheel in duisternis is gedompeld. Wanneer zijn ogen aan het donker gewend zijn, realiseert hij zich dat het geen gang is maar een grote salon waar de elektrische luiken zijn neergelaten.

‘Hallo.’ De blonde, jonge vrouw heeft een plat Engels accent en een scherp gezicht als een spitsmuis. ‘Ik ben Wendy, de kledster en persoonlijk verzorgster. U bent zeker Ricardo? Kom maar mee, ze verwacht u. Maar ik moet u waarschuwen, het is niet zo’n goede dag.’

‘Misschien beter morgen dan? Zal ik morgen terugkomen?’ Wendy glimlacht om Ricardo’s schrik en zijn haast om weer te vertrekken. Ondanks het halfdonker hebben zijn scherpe ogen en neus de omvang van de ravage al vastgesteld: contouren van oude maaltijden op de salontafel en bijzettafeltjes, een veelheid aan rommel en de muffe lucht van stoffigheid. Beter om hem te smeren, ja.

‘Morgen is het misschien nog erger,’ zegt de verzorgster, en met een stevige hand in zijn rug duwt ze hem de trap op. Boven, op de overloop, staat een deur half open. Wendy schuift hem verder deze kamer in, waar het nauwelijks minder donker is. De luiken zijn een paar centimeter omhoog geschoven. De bezoeker ziet vaag een bed, en op dat bed de vorm van een lichaam. Een groot, massief lichaam.

Eindelijk spreekt er een stem: ‘Ik heb niks gevraagd. Ik weet niet wat ze je beloofd hebben, maar mij is niets gevraagd. Ik ben omringd door nietsnutten die ik een godsvermogen betaal, maar ik ben nog steeds degene die beslist wie ik hier over de vloer wil hebben. Zeg eens iets wat

me ervan overtuigt dat ik je in dienst moet nemen? Om te beginnen, spreek je inderdaad Engels?’

De kandidaat drukt zich uit in een soort winkel-Engels, een beetje eenvoudige taal maar begrijpelijk en redelijk vlot.

De stem in het duister: ‘Hoe heet je?’

De kindman: ‘Ricardo.’

De stem: ‘Waar kom je vandaan, Ricardo?’

Hij: ‘Van de Filippijnen.’

De stem: ‘En geloof je in God, Ricardo?’

Hij: ‘O ja, Miss Simone, ik ben een goede katholiek.’

De stem barst in lachen uit, het hele lichaam schudt, zo hard dat het bed eronder kraakt. Wat een donkere huid heeft ze. Als ze lacht, ziet hij alleen haar tanden en het glanzende wit van haar ogen.

Miss Simone: ‘We geven hier geen donder om God en zijn heiligen. Daar had ik je mooi te pakken. Kun je koken?’

Ricardo wiebelt van zijn ene voet op de andere, hij frumfelt aan het kinbandje van zijn helm en weet niet meteen wat hij moet zeggen.

‘Ze hadden het over schoonmaken, en strijken... niet over koken. Maar ik kan wel koken. Ik doe het graag.’

‘Ik zeg het nog een keer: dit is mijn huis, en ik deel hier de bevelen uit. Er is wel een kokkin, die kleine dikke, Mirreille heet ze, misschien ben je haar al tegengekomen? Nee? Verdorie, ze heeft meer snorharen dan jij. Ze vergiftigt me, ’t is maar dat je het weet. Met kleine hapjes tegelijk probeert ze me om zeep te helpen. Wat moet dat met die helm die je daar vasthoudt? Heb je een motor?’

‘Gewoon een scootertje, mevrouw, zodat ik van de ene klant naar de andere kan rijden.’

‘Mooi, dan kun je mijn speciale boodschappen doen. De chauffeur doet boodschappen voor het hele huis, en jij doet boodschappen voor mij. Je bent aangenomen.’

Ricardo beweegt niet.

‘Je kunt gaan, mannetje. Tot morgenochtend.’

‘Wat ik nog wilde vragen... Is het hier altijd zo donker...? Zonder licht? Ik kan niet werken in het donker.’

‘Sorry, dat had ik even moeten zeggen. Vandaag is het migrainedag, een heel erge aanval, en alleen in het donker is het een beetje uit te houden. Morgen zetten we alle ramen wijd open, dan zie je de zee. En nog wat: er wonen drie mensen onder mijn dak. Wendy, die heb je al ontmoet, vervolgens is er Teardrop, mijn chauffeur en lijfwacht, en dan heb je nog de Kid, mijn agent, secretaris en tourneeleader. Van de vier kamers doe je de mijne elke dag, die van de Kid één keer per week. De anderen, Wendy en Teardrop, houden hun eigen kamer bij. En je hoeft niet bang te zijn voor de hond. Hij is wel groot en zwart maar het is een goeiige sul. Hij heet Shalom. En hij krijgt alleen eten van mij.’

Ricardo vertrekt met een lijstje speciale boodschappen: twee flessen Baileys, twee flessen gin en een sixpack Schweppes. Op straat kijkt hij om zich heen. De vlakke zee, waarin bij gebrek aan golven en branding de vuiligheid uit de riolen van Marseille schuimt. Appartementsbouwen, afgezaagde platanen, zieltogende pijnbomen en antennemasten. Als hij een vergelijking zou maken, dan

vindt hij het strand uit zijn jeugd veel en veel mooier. Als hij zichzelf tenminste zo'n vergelijking toestond.

Hij ziet weer het moment dat ze op de tast in de la van haar nachtkastje zocht naar een biljet van vijfhonderd francs voor de boodschappen. Ook haar nagels glansden in het donker, parelmoer als de binnenkant van een schelp, en haar lange, soepele vingers, mannavingers haast, bevestigden wat ze over haar hadden gezegd: de handen van een pianiste. Iemand die veel gespeeld had.

Godzijdank had ze hem niet de vraag gesteld die hij vreesde: of hij wel wist wie ze was, of hij haar muziek kende, en haar leven, haar geschiedenis, al die dingen waarop hij met 'nee' had moeten antwoorden.

Ooit zal hij zelf een computer hebben en op alles een antwoord vinden. De computer van Mr. Bobby, zijn belangrijkste werkgever, is vergrendeld met een code, en ook al zou Mr. Bobby hem op een avond per ongeluk de code verklappen, dan nog zou Ricardo er niets mee kunnen.

Voor de supermarkt aarzelt de jongen. Hij heeft nog niets getekend. Hij heeft niet eens 'ja' gezegd. Hij kan nog omkeren, het aanzienlijke biljet teruggeven aan Miss Simone en dan maken dat hij wegkomt. Het huis is zo vies, zo duister en rommelig dat ieder ander net als hij zou terugdeinzen voor zo'n zware klus.

'Ga er niet heen,' hadden de mensen uit het dorp gezegd aan wie hij de weg vroeg. 'Ze heeft het Kwaad in zich en niemand weet of het de duivel is of dat ze gewoon een hersenstoornis heeft. We hopen vurig dat ze verhuist.'

Als de winkelier bij de kassa de inhoud van het winkelwagentje ziet, reageert hij niet anders: 'U bent vast nieuw hier. Gaat u voor haar werken? Arme u.'

Alle mannen heten Harry

‘Wie ben jij?’

Ze houdt zich staande op de overloop. Zo groot en omvangrijk dat ze hem bijna verplettert. Met de punt van zijn voet zet hij de stofzuiger uit. Hij kan de vrouw die hem met comateuze stem een vraag stelt maar met moeite zien. Ze draagt een donkere bril terwijl het hele huis wederom in duisternis is gedompeld, luiken naar beneden, de vloerbedekking zwart en de muren donkerblauw. Weer een migrainedag zeker.

‘Ik ben het, Ricardo. We hebben elkaar gisteren gezien. U hebt toch gezegd dat ik terug moest komen...’

‘Hal! Je spreekt Engels, heel goed. Wat wil je?’

Stilte. Ricardo wringt zijn handen.

‘Ik maak hier bij u schoon. Een vriend van u heeft me aangenomen, uw producent als ik het goed heb begrepen... Miss Simone. Het spijt me, ik ben zijn naam vergeten.’

Ze lacht in het donker, met de akelige, holle lach van een rookster: ‘Doe maar geen moeite zijn naam te onthouden. En ook niet van de anderen die je in dit gekkenhuis tegenkomt. De kerels heten allemaal Harry. Ik heb er zoveel langs zien komen, van die belangrijke baasjes, mannetjes in pak met een das, of in een leren jasje, managers, agenten, producenten, zaaldirecteuren, clubbazen, eigenaars

van dancings, bazen van platenmaatschappijen... Hoe kun je nou al die namen onthouden? Doe maar net als ik, geef ze een nummer of een bijnaam, wat je wilt. Spreek je een beetje Frans? Ja? Ga dan even controleren of die stomme Mireille wel heeft begrepen dat ze vanavond een koude maaltijd moet klaarmaken. Topoverleg met mijn drie Harry's, over de toekomst. Als ze zeggen "we moeten het over de toekomst hebben, Nina", dan weet ik al dat ik weer aan de bak moet, dat ze net zo lang gaan duwen en trekken tot ik op een avond op de bühne dood neerval.'

Ricardo schudt zijn hoofd, zo gemaakt meewarig dat Miss Simone hem goedaardig plaagt.

'Geef het maar toe hoor. Zeg het. Je weet niet wie ik ben hè? Je hebt verdorie geen idee wie dat is, Nina Simone? Geen radio in jouw land, geen hifi, geen nachtclubs? Niks dan kerken zeker?'

'Ja, dat klopt, er zijn vooral kerken en bordelen.'

'Nou knapperd, ik weet niet of ik gedraaid word in die bordelen van jouw land maar ik heb mijn hele jeugd gospels en psalmen gezongen, en eindeloos veel spirituals. Mijn moeder was dominee, mijn vader prediker. Alle zondagen die de goede God schonk, bracht ik door aan het kerkorgel. Hé, help me eens, mijn rug is een ramp. Geef me even mijn peignoir aan, die rode, daar. En mijn gouden muiltjes.'

Haar tenen zakken weg in de zwarte vloerbedekking, en niet alleen haar tenen helaas, ook allerlei viezigheid en akelige luchtjes. 'Kun je me vertellen welke stomkop van een architect er nu op het idee komt om vaste vloerbedekking te leggen in een strandhuis?' Ricardo moet toegeven

dat het absurd is: alles blijft erin hangen, zand, de hondenharen van Shalom en vooral het babytalkpoeder waarmee Miss Nina haar oksels bepoedert na het bad. 'De stofzuiger heeft er moeite mee,' zegt hij, uit angst een doetje te lijken of misschien is hij gewoon te aardig om te zeggen dat hij bij het zuigen zijn rug zowat heeft gebroken. 'We nemen een andere,' zegt Miss Simone, 'of nee, beter nog, die vloerbedekking gaat er helemaal uit.'

Ze loopt de trap af terwijl ze zich vasthoudt aan de leuning. Elke tree ontlokt haar een pijnkreet. 'Rotrug. Waardeloos rotberoep. Je hele leven aan de piano zitten, al sinds ik drie was: ruggengraat goed recht houden en het bovenlijf wat naar voren, nek in dezelfde lijn.'

In de keuken laat ze zich op een biezen stoel vallen, hij kraakt onder haar gewicht. 'Schenk me een glas in. Een Baileys, met twee ijsblokjes. Hé! Niet zo'n vingerhoedje, een echt glas. Met die kapotte rug heb ik op mijn leeftijd het recht om te doen wat ik wil, ik mag overal aan toegeven en lekker verloederen als ik daar zin in heb... Ze zeggen dat je ook bij mijn ouwe makker Bob Williams werkt. Ben je soms gespecialiseerd in avondse vedettes?'

'Nou, het is niet zo dat ik het zelf wilde. Een meneer Harry kwam in de villa van Mr. Bobby en die zag me.'

'Welke Harry? Die dikke met de sigaar? Die kleine blanke, die slist? Of die mooie jongen, die halfbloed?'

'De halfbloed, ja.'

'En Bobby's villa, hoe is die?'

'O, goed. Niks bijzonders over te zeggen.'

'Je bent in dienst en woont bij een zanger die miljoenen platen heeft verkocht en er valt niks over te zeggen?'

Ricardo krijgt een kleur.

Zij weer: 'Omdat het beter is dan hier. En je durft het niet te zeggen omdat je niet wilt liegen. [*Ze wijst naar het gouden kruis om de nek van de nieuweling.*] En tegelijkertijd wil je mij niet kwetsen. Maar Nina Simone kan gezichten lezen als een open boek, dokter Nina Simone kijkt dwars door maskers en huichelarij heen. Niet nodig om bij mij teerhartig te zijn.'

Ze blijft ruim een minuut stil. Haar lange vingers draaien voortdurend het glas rond dat ze in één teug heeft leeggedronken en waarin de ijsblokjes tegen elkaar tinkelen, het lijkt net of ze daarin slagwerk hoort, het begin van een ritme.

Ze houdt Ricardo het glas voor dat hij tot de helft vult.

'Meer! Nog meer, giet maar door tot aan de rand. Dus, aha, Kid Harry doet geheime zaakjes met Bob Williams... Probeer eens te horen wat ze tegen elkaar zeggen, de volgende keer dat hij hem bezoekt, en breng mij dan verslag uit.'

Ricardo stottert: 'Miss Simone, zulke dingen doe ik niet. Ik wil een goed christen blijven en een eerlijke bediende.'

Zij: 'Goed geantwoord. Dat is precies wat ik je wilde horen zeggen. Ik heb vertrouwen in je, doe dus niet zoals de anderen. Belazer me niet. Hoeveel heeft hij je beloofd, de Kid?'

'Vierduizend per maand.'

'In francs of in dollars?'

'In francs.'

Nina haalt haar schouders op, monstert hem gering-schattend.

‘En die ouwe Bobby, hoeveel betaalt die je?’

‘Vijfduizend. Maar met kost en inwoning, en mijn was wordt gedaan.’

Ze lacht honend. ‘Kost? Nogal makkelijk, jij doet toch zelf de boodschappen en het koken. En de was doen? Tuurlijk, dat doe jij, en strijken ook. Maar inwoning, wat wil dat zeggen? Dat je met hem slaapt?’

Ricardo krijgt een vurige kleur, hij trilt over zijn hele lijf en moet zijn verontwaardiging bedwingen.

‘Ik ben niet zo. Ik doe niet... zulke dingen. Ik ben getrouwd geweest, Miss Simone, en ik heb thuis twee grote zonen.’

‘Ho ho, rustig maar. Het was gewoon een vraag. Ik oordeel niet. De Kid slaapt met Jan en alleman zonder dat het me stoort. Ze zwaait met haar wijsvinger, en voegt eraan toe: zolang hij ze maar niet mee hiernaartoe neemt.’

Ricardo heeft tranen in zijn ogen, zijn mond trilt nog steeds. Hij herhaalt: ‘Ik ben niet zo.’ En hij brengt het kruis dat sinds de eerste communie zijn nek niet heeft verlaten naar zijn lippen.

Zij: ‘Wil je me een plezier doen, mannetje? Ja? Maak dan het zwembad weer in orde. Het begint warm te worden. Ik heb zin om te zwemmen. Ik moet zwemmen, anders word ik gek. Probeer Oscar maar op te snorren.’

‘Oscar?’

‘De schoonmaakrobot. Hij is verdwenen, zeggen ze. Maar volgens mij heeft niemand in het schuurtje of in de tuin gekeken. Voor die dode bladeren en verdronken beestjes vind je wel een hengel met een schepnet in het schuurtje.’

Ricardo weet hoe je een zwembad onderhoudt, dat heeft hij al heel jong geleerd. Maar dit hier is zo vies, zo drabbig, met die egels in staat van ontbinding en het kroos dat maar uitdijt en weer verrot in de zon, dat hij al braakneigingen krijgt voordat hij zijn schepnet in het water heeft laten zakken.

*

's Avonds heeft ze de elektrische luiken omhoog gedaan, alle ramen geopend. Ze heeft een kaftan van roodwitte waxstof aangetrokken, met gouddraad geborduurd, en op haar hoofd draagt ze een tulband van dezelfde stof. Aan haar voeten muiltjes met hakken die haar nog een paar centimeter langer maken, Ricardo lijkt er des te kleiner door. Zonder het zich bewust te zijn recht hij zijn nek, heft hij zijn kin op en steekt hij zijn borstkas naar voren.

Bij de aanblik van het azuurblauwe zwembad wordt Nina spraakzaam en charmant, ze maakt grapjes en ze wil *pot* roken tussen twee glazen champagne door.

'Kijk eens aan: daar heb je dat stelletje nietsnutten van me, Harry nummer één tot en met drie.' Ze arriveren keurig tegelijk, het lijkt wel of ze elkaar al getroffen hebben voordat ze bij haar aan komen zetten, dat riekt naar een overval, een staatsgreep. Het grind knerpt onder de autobanden, een geluid waar Miss Simone een gloeiende hekel aan heeft, daar krijgt ze kippenvel van, zegt ze. Ze kijkt naar de twee Mercedessen en de Rover met open dak, massa's chroom dat witheet blikkert in de zon en waarvan de weerspiegeling haar ogen treft die verborgen zijn